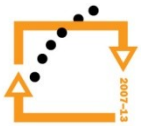

Histologie a organologie

Pojiva I

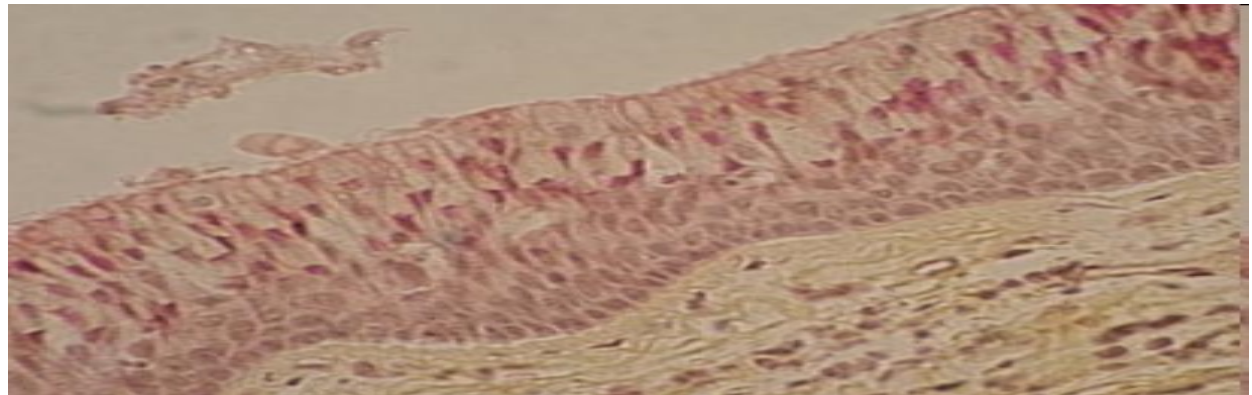

EVROPSKÁ UNIE

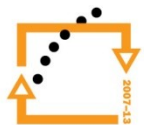

Kde se v organismu POJIVA nacházejí a jakou mají funkci

- Podkožní vrstva – škára
  - Vnitřní nosná síť v orgánech
  - Obaly orgánů, svalů (aponeurosy), nervů (perineuria),
  - Kosti, chrupavky- opora těla
  - Šlachy, ligamenta (vazy), předstěry (úpony)
  - Tuková tkáň
  - Stěny cév
  - Výplň - prostory v tělních dutinách mezi orgány a výstelky dutin (peritoneum, pleura)
  - Tělní tekutiny
- Hl. funkce:** exkreční - předávají produkty metabol., úložiště rezervních látek, obranné

EVROPSKÁ UNIE

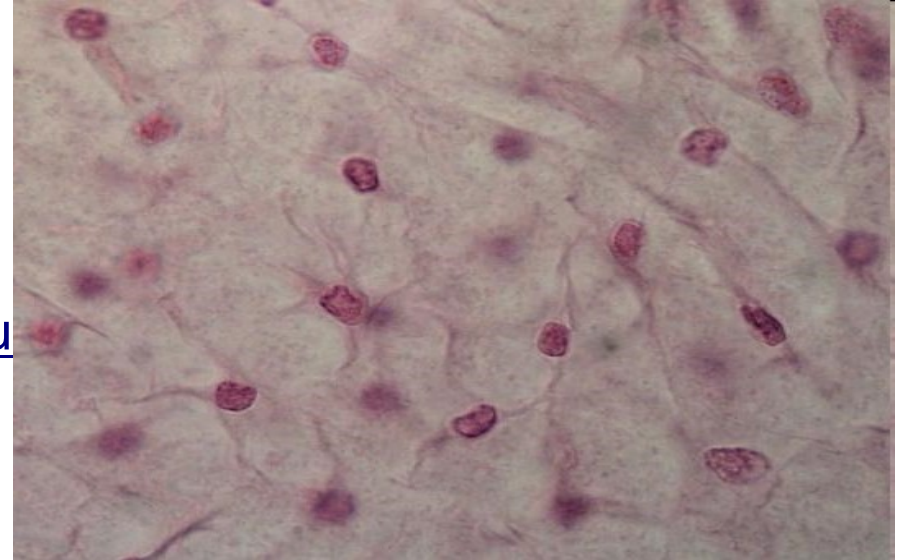
Jaký je ontogenetický původ pojiv

■ mezenchym

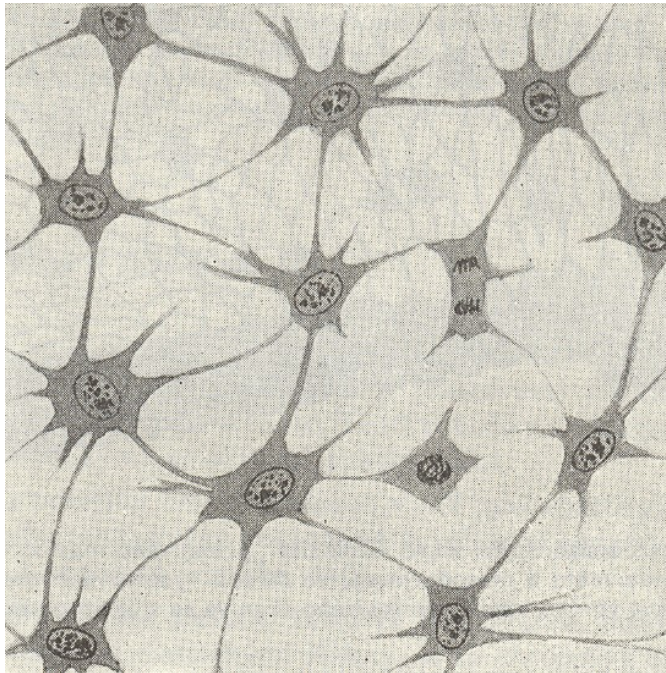
V embryonálním vývoji vzniká
z ektodermu a entodermu

3. zárodečný list – mezoderm.

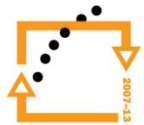
Mezenchym je derivát mezodermu

**Mezenchym = rosolovitá hmota, z
něj se odvozují všechny
pojivové tkáně
Buňky hvězdicovité,
mezibuněčná hmota amorfní s
retikulárními vlákny.**

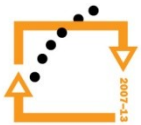
EVROPSKÁ UNIE

Pojiva u bezobratlých

Méně různorodé

- Hmyz – málo
- Houby, láčkovci – **mezoglea** – připomíná mezenchym, volné buňky vycestovávají. Vytváří kostrové útvary (houby, korálnatci)
- Ploštěnci, Kroužkovci – **parenchym** – b. produkují polotek. hmotu a vlákna
- Žahavci, ploštěnky, žaludovci, kopinatci – **vesikulární pojivo** – b. leží vedle sebe, naplněné vakuoly tekutou hmotou s turgorem
- Strunatci – **ch. dorsalis** – vakuoly slizovité hmoty

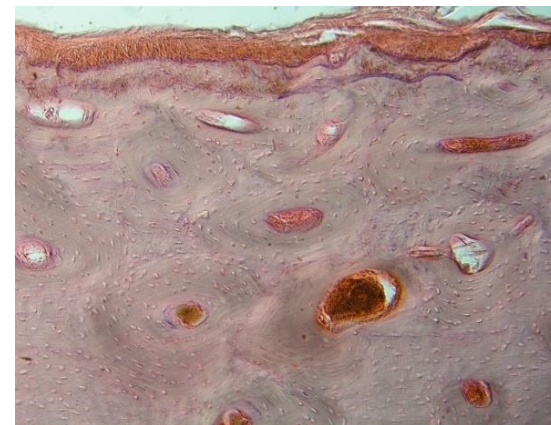
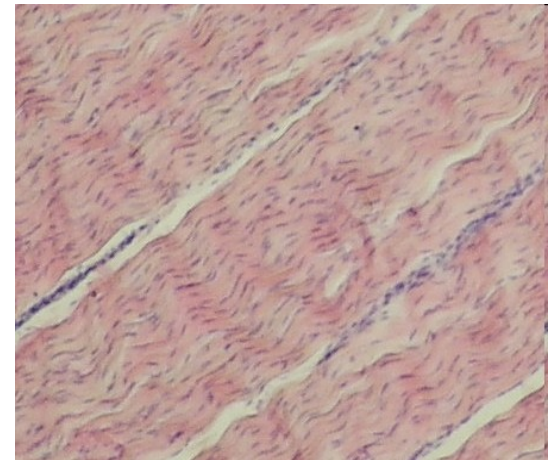
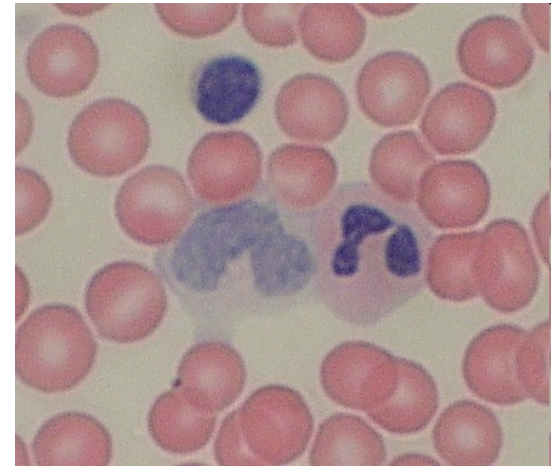

Společné znaky pojiv

- Mají společný embryonální původ (mezenchym)
- Mají **stejnou obecnou základní stavbu**
- Mají různé zastoupení vláknité složky (konzistence)
- B. tvoří souvislé komplexy, b. oddělené produkcí mezib. hmoty

Obecná stavba:

- Buňky
  - fixní
  - volné
- Mezibuněčná hmota
  - amorfní
  - vlákna

Mezibuněčná hmota

Amorfní hmota: glykoproteiny a proteoglykany

sulfonace

Proteoglykan: protein + **glykosaminoglykan**

↓
lineární polysacharid z disacharidových jednotek

↓
kyselina uronová + hexosamin
glukuronová k.   glukosamin
iduronová k.   galaktosamin

Hlavní glykosaminoglykany:

- Dermatan sulfát (podkoží, šlachy)
- Heparan sulfát (v retikulárních pojivech)
- Chondroitin sulfát
- Keratan sulfát

Kyselina hyaluronová: v chrupavce se proteoglykany agregují s kyselinou hylaluronovou a tvoří se větší agregáty.

Strukturní glykoproteiny: **proteiny** + větvené sacharidy

- Fibronektin
- Laminin
- Chondronektin

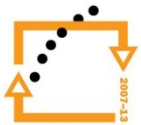
Funkce jednotlivých složek amorfni mezibuněčné hmoty:

Proteoglykany: nesou záporný náboj, vazba s Na^+ a následná hydratace

Glykoproteiny: kontakty buněk s mezibuněčnou hmotou a interakce mezi vyžralými a embryonálními buňkami v pojivech

EVROPSKÁ UNIE

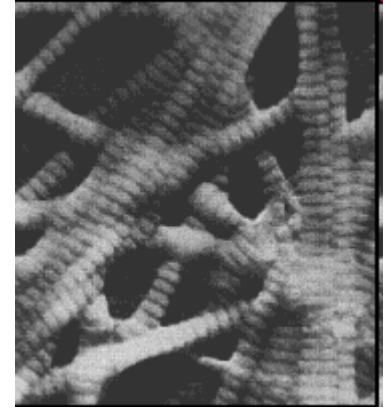

Vlákná

Kolagenní Elastická Retikulární

Kolagenní vlákna:

tzv. bílá vlákna, dvojlomná, nevětví se! Ohebná, málo pružná, odolná v tahu.

Základem je mikrofibrila (20 nm), fibrila (0,3 – 0,5 μm), kolagenní vlákno (1 – 20 μm), svazek kolagenních vláken

Kolagen I: kosti, dentin, šlachy, dermis, obaly orgánů

Kolagen II: hyalinní a elastická chrupavka

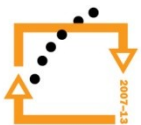
Kolagen III: retikulární vlákna spolu s kolagenem I

Kolagen IV: bazální lamina (netvoří fibrily)

Kolagen V: plodové obaly, stěny cév

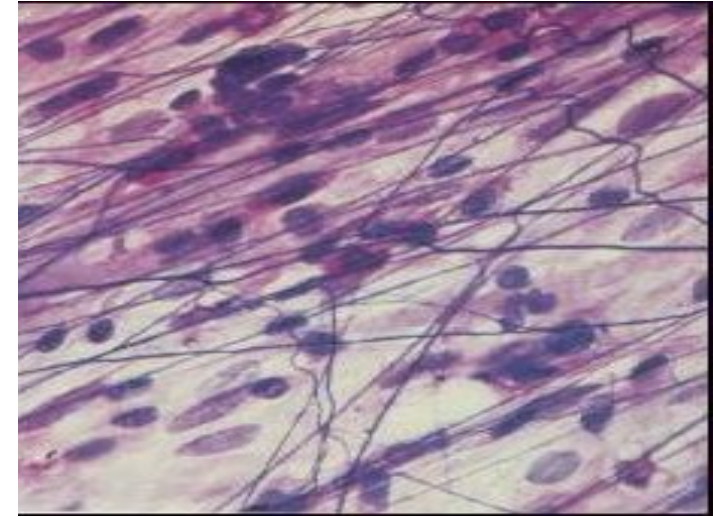
EVROPSKÁ UNIE

Elastická vlákna:

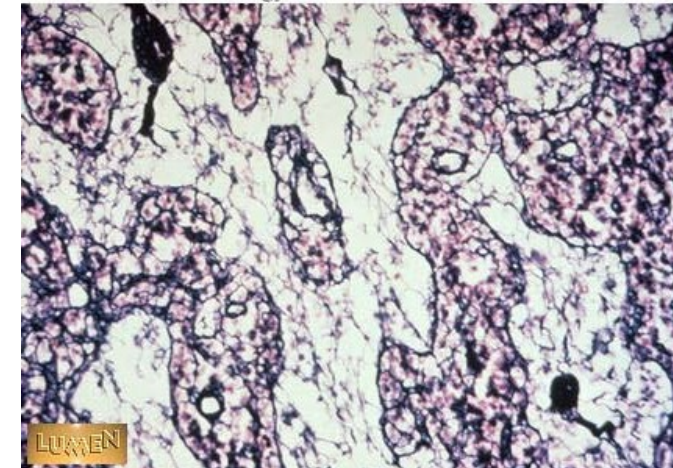
tzv. žlutá vlákna, tenčí než kolagenní (1 – 4 μm), větví se, tvoří síť, velká elasticita

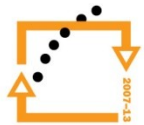
Retikulární vlákna:

Pravděpodobně jde o vlákna kolagenní (kolagen I), velmi tenká 0,5 – 2 μm , Tvoří nosnou síť v lymfatických orgánech, jemné podpůrné síť kolem svalových vláken, nervových vláken. Barvení: stříbření – tmavě hnědá až černá

Histology Lab Part 3: Slide 2

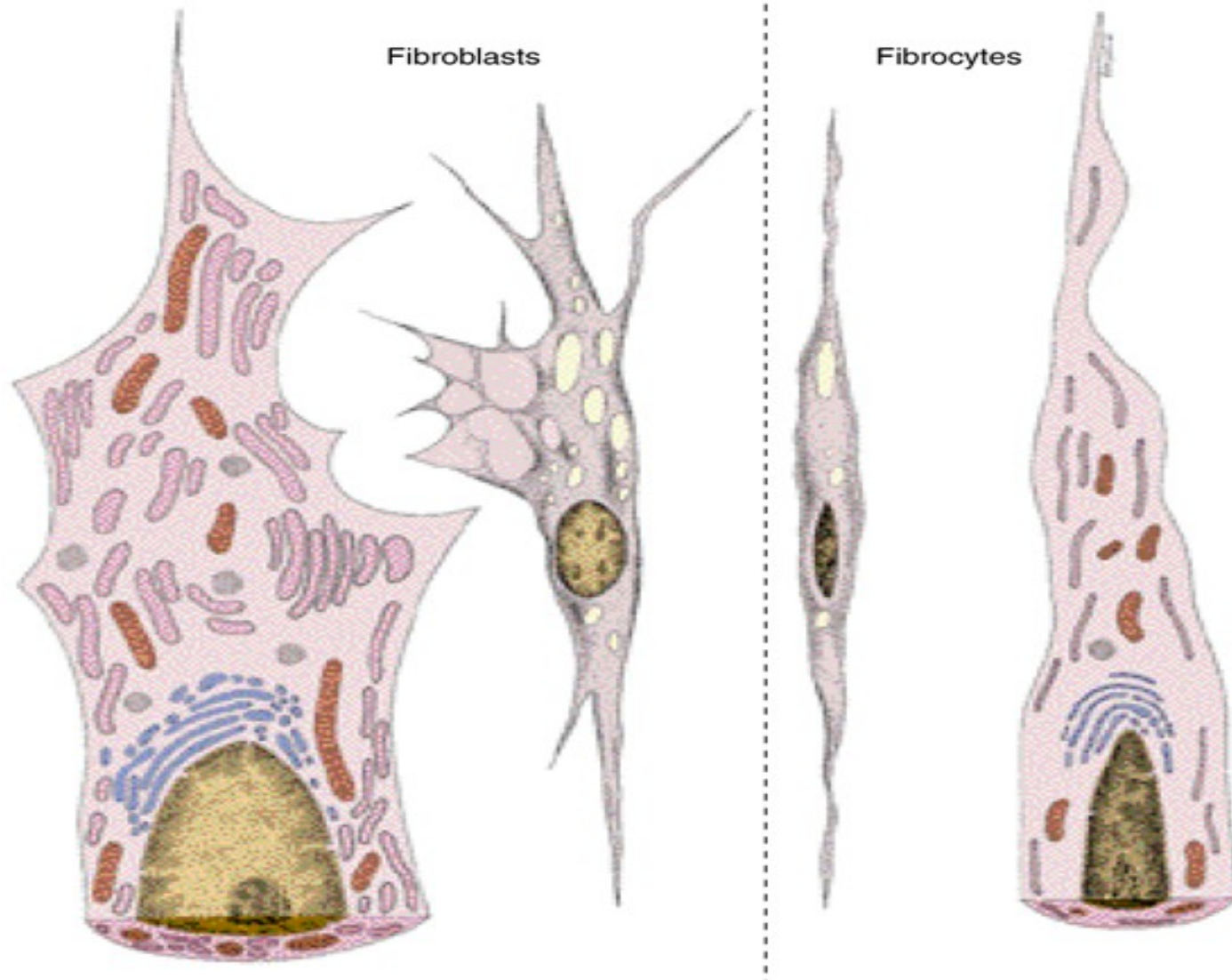

EVROPSKÁ UNIE

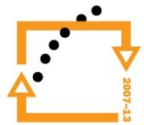

Buňky

Základní fixní buňkou vaziv je fibroblast

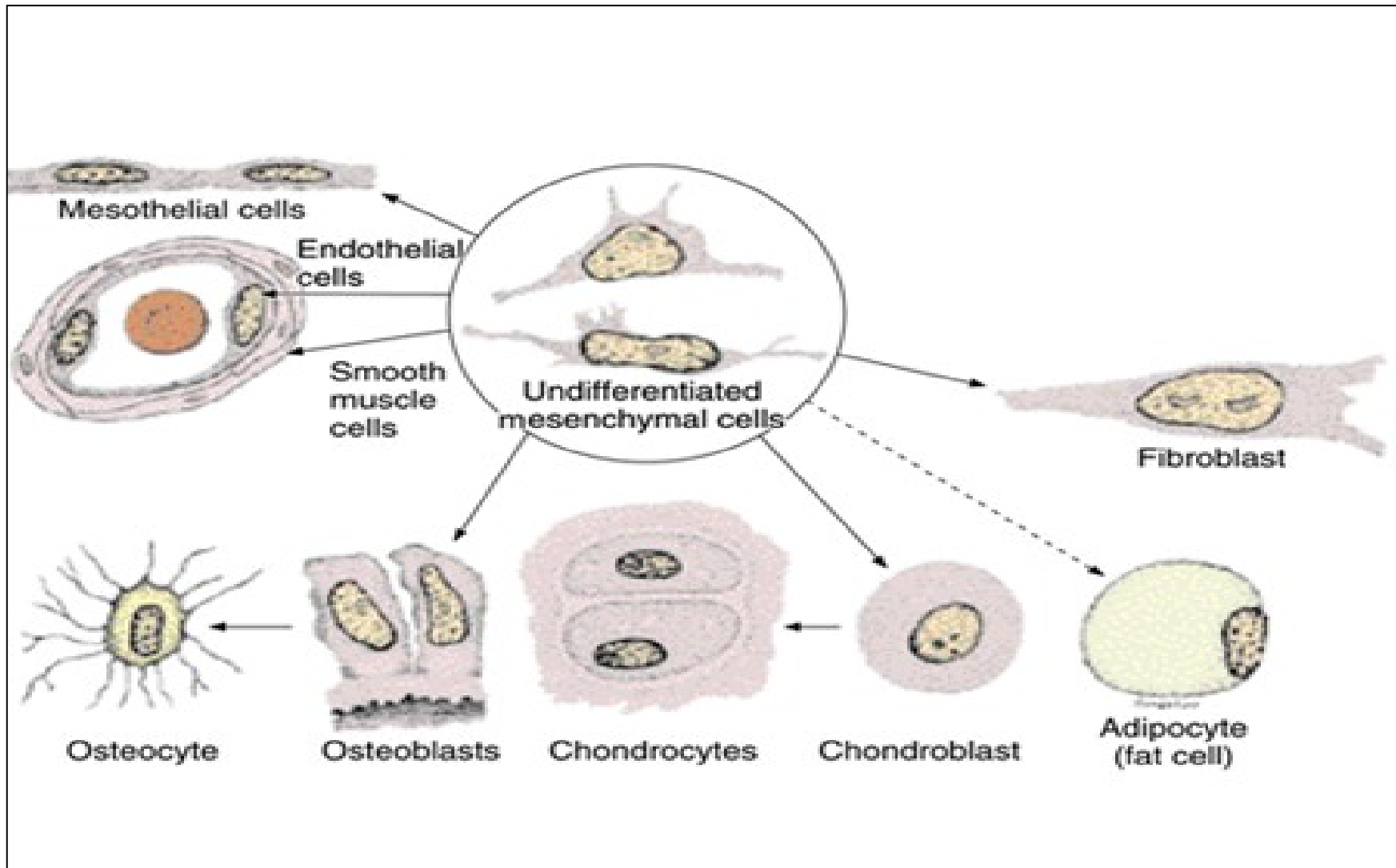

EVROPSKÁ UNIE

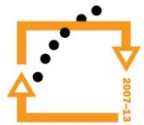

Vývoj **fixních** buněk pojivových tkání

Navíc: retikulární, pigmentové

EVROPSKÁ UNIE

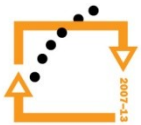

Dělení pojivových tkání

- **Vaziva:** řídké vláknité (pojivo)
husté vláknité (pojivo): uspořádané
neuspořádané
- **Vaziva se speciálními vlastnostmi:** tukové pojivo
rosolovité pojivo
retikulátní pojivo
buněčné pojivo
- **Oporná pojivová tkáň:** chrupavka
kost
zub
- **Trofická pojiva** krev, lymfa, tkáňový mok

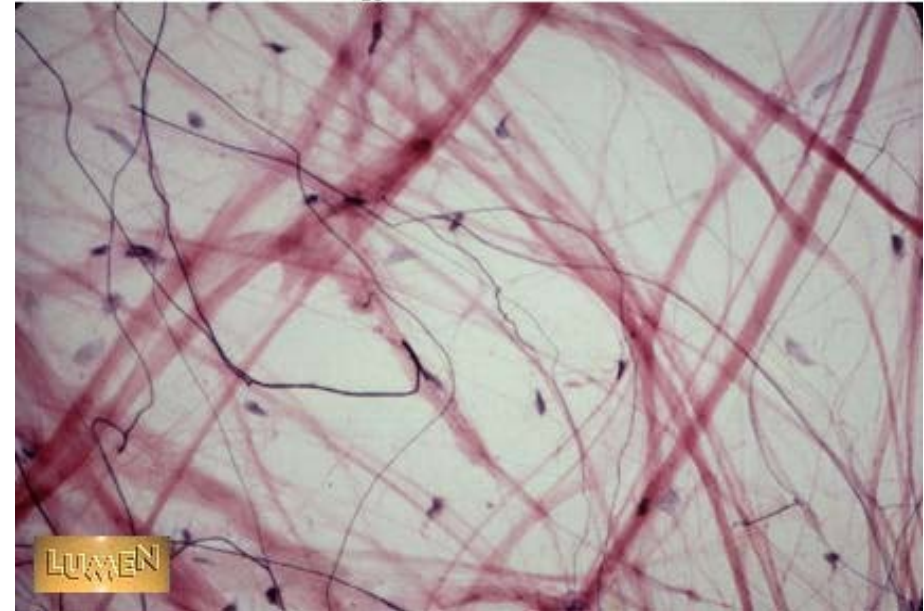
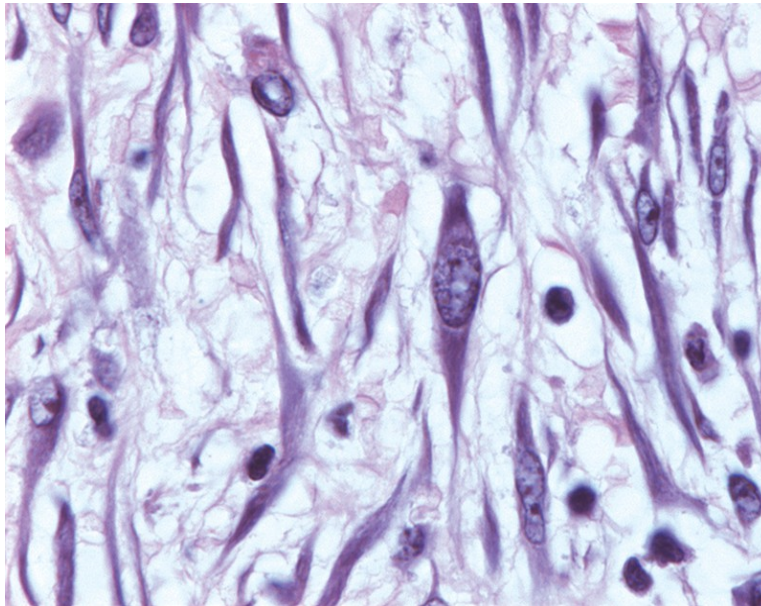

EVROPSKÁ UNIE

Řídké vláknité pojivo (vazivo)

Histology Lab Part 3: Slide 8

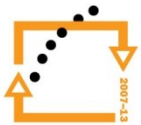

KDE:
 podkoží (dermis)
 obaluje cévy, svalová vlákna
 podílí se na stavbě obalů jednotlivých
 orgánů
 serozní blány v břišní a hrudní dutině
 ve sliznicích

kolag., elast. vl., fibrocyt, histiocyt, žírná b.

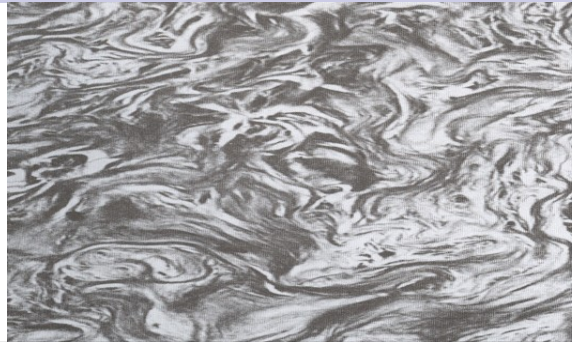

EVROPSKÁ UNIE

Husté vláknité pojivo (vazivo)

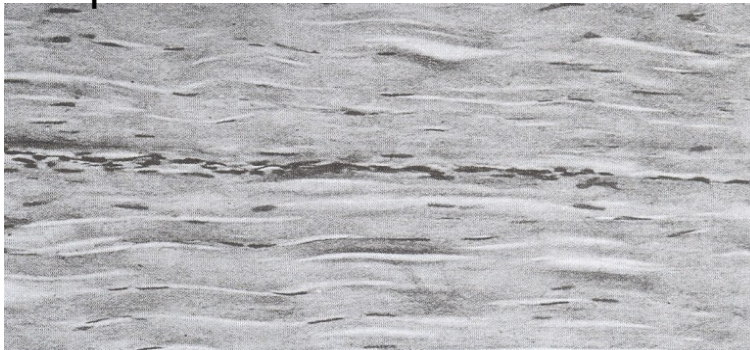
neuspořádané

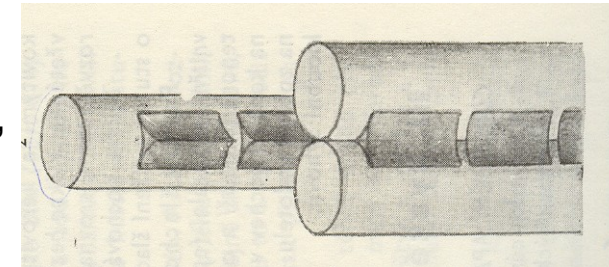
KDE:
Dermis

Méně buněk, více
hmoty, vl. plst'ovitě
propletena, hl. kolag. vl.,
méně ostatní

uspořádané

rovnoběžně
probíhající kolag. vl.,
v řadách probíhají
fibroc. obalené ř. vl.
pojivem

Znázornění vzniku křídlových
výběžků fibroblastů mezi
svazky kolegenních vláken ve
šlachách

KDE: Šlachy

Úpon svalů ke kostem,

Hodně kolagenních vláken rovnoběžně uspořádaných

Málo mezibuněčné hmoty

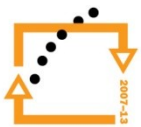
Fibrocyty mají protáhlá jádra a málo cytoplasmy (**křídlaté buňky**)

Vlákna tvoří hierarchicky uspořádanou strukturu

- Rosolovité pojivo: pupeční šňůra a pulpa vyvíjejícího se zubu. Fixní buňky fibroblasty, hodně mezibuněčné hmoty, vlákna kolagenní a elastická
- Buněčné pojivo: morfologicky podobné tukovému, funkce je mechanická opora a pevnost. Buňky mají vnitřní prostot vyplněn vodnatou hmotou zajišťující tzv. buněčný turgor. Mezibuněčné hmoty málo, vlákna prakticky nejsou.
- Retikulární pojivo: slouží jako nosná síť křevetvorných orgánů (kostní dřeň) a lymfatických imunitních orgánů.
Fixní buňky = retikulární buňky. Dále amorfní hmota a retikulární vlákna. Zviditelnění pomocí metody „stříbření“

EVROPSKÁ UNIE

Tukové pojivo

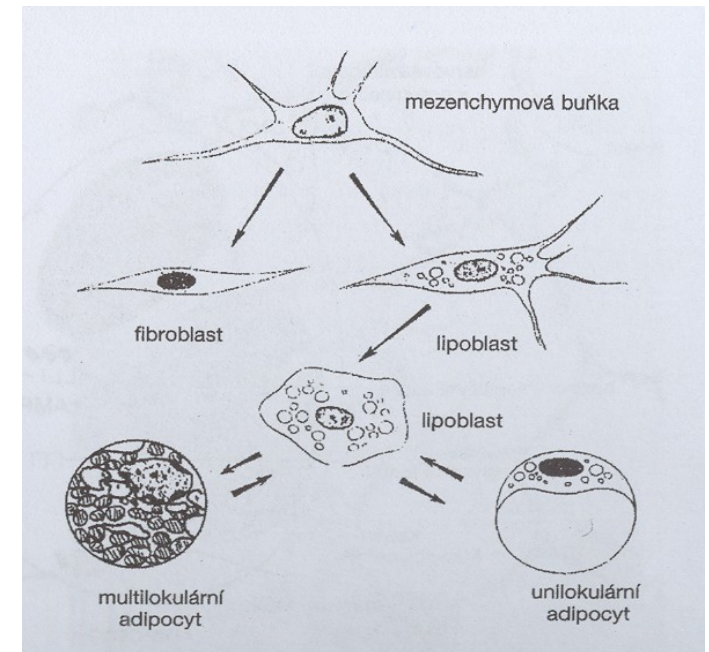
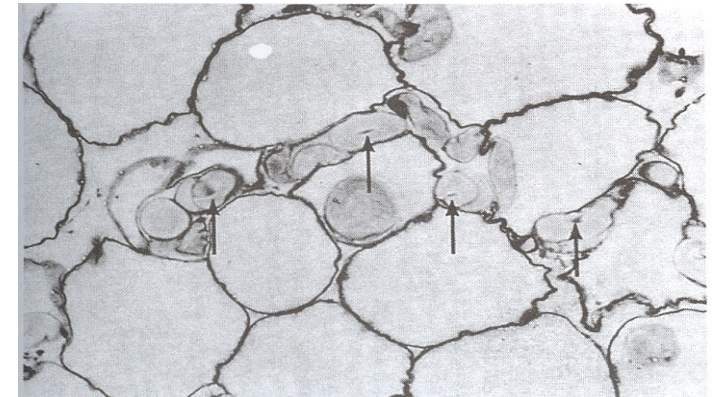
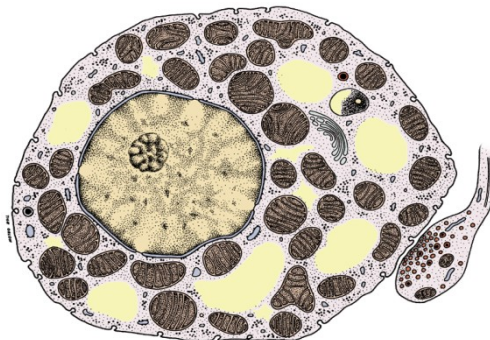
Základní buňka: adipocyt
(tvar pečetního prstenu)

Funkce:

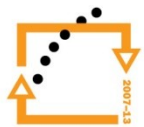
- zásobárna energie
- tepelná izolace
- tlumení nárazů

Unilokulární tuková tkáň - bílá

Multilokulární tuková tkáň – hnědá

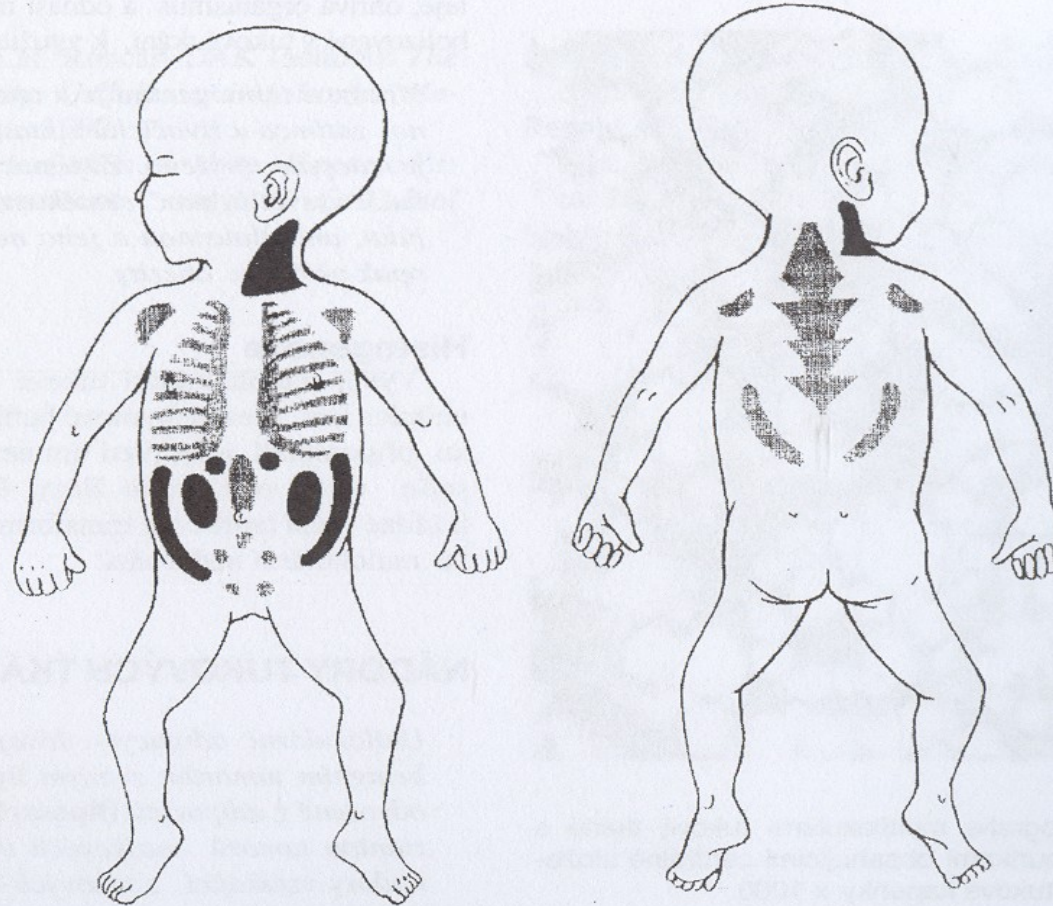

EVROPSKÁ UNIE

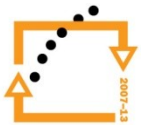
Uložení tukové tkáně v těle novorozence

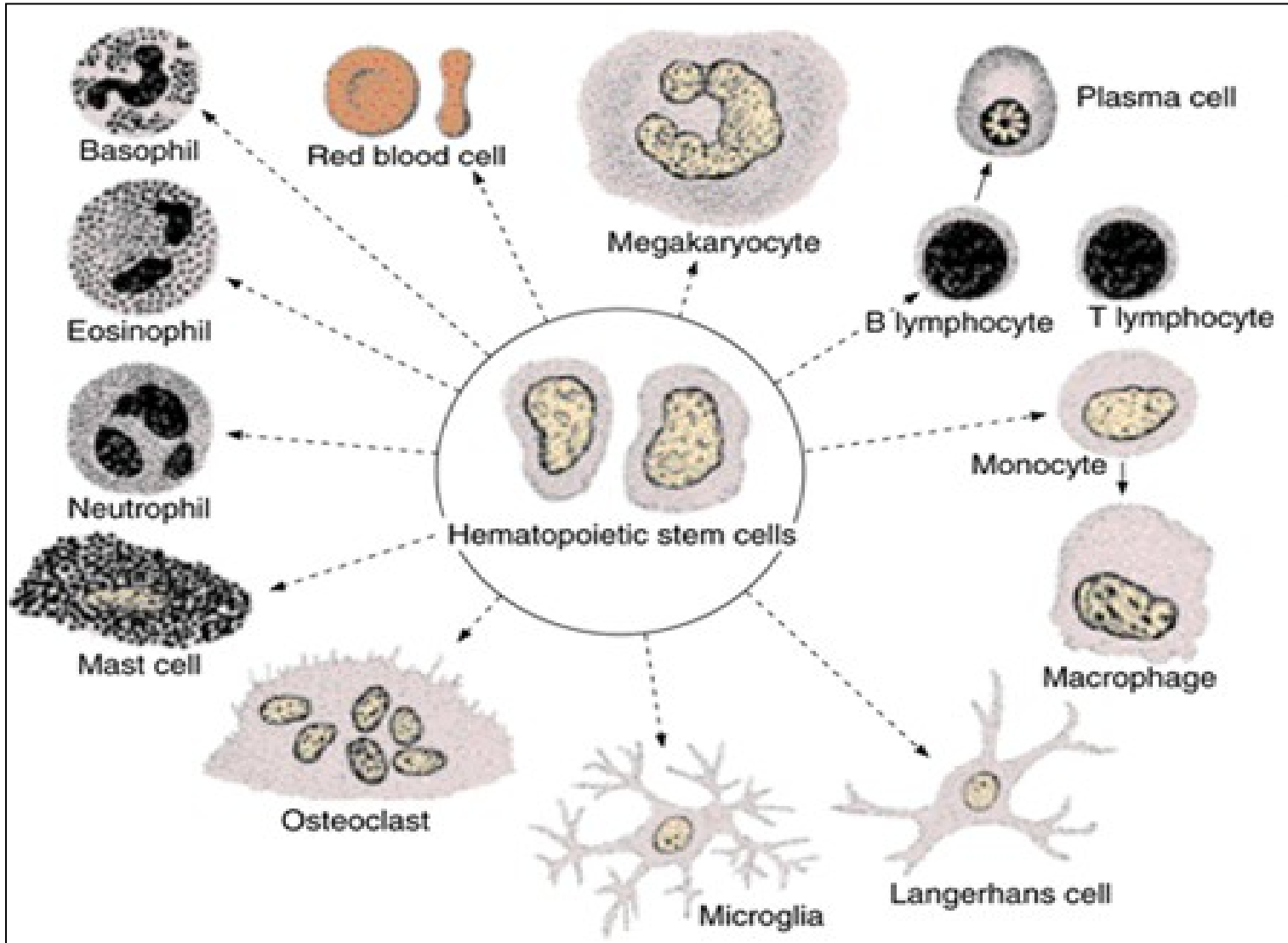
Obr. 6-4. Rozložení tukové tkáně. U novorozence tvoří hnědá (multilokulární) tuková tkáň 2-5% váhy těla a je rozložena, jak je ukázáno na nákresu. Černé plochy označují multilokulární tukovou tkáň, stínované plochy směs tkáně multilokulární a uniloculární. (Modifikováno a překresleno se svolením z Merklin RJ: Growth and distribution of human fetal brown fat. *Anat Rec* 1974;178:637.)

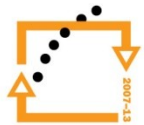
EVROPSKÁ UNIE

Vývoj volných buněk pojivových tkání

EVROPSKÁ UNIE

Volné buňky pojivových tkání

■ Makrofágy:

„tkáňová forma monocytů“, histiocyty

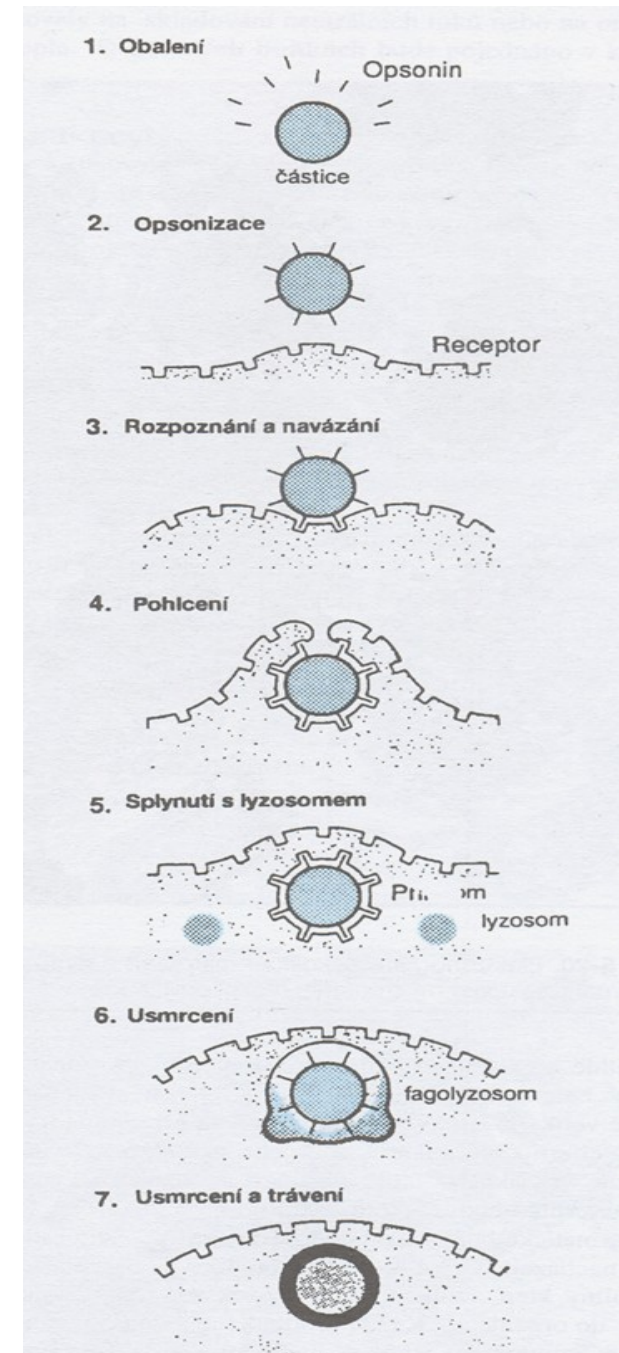
Podle typu tkáně: alveolární makrofágy, mikroglie, Kupfferovy buňky, případně osteoklasty

Součást tzv. mononukleárního fagocytárního systému

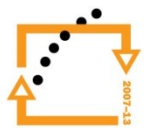
Velikost až 30 μm , ledvinovité jádro, hodně vyvinutý proteosyntetický aparát, hodně lyzozomů

Dlouho žijící buňky

Fagocytóza cizorodých částic, následné zpracování antigenu a jeho prezentace (vystavení) na povrchu buňky, aby byl rozpoznán dalšími imunitními buňkami (lymfocyty).

EVROPSKÁ UNIE

Volné buňky pojivových tkání

■ Žírné buňky

menší jádra překrytá bazofilními granuly

Obsahují mediátory zánětlivé reakce – histamin, proteázy a chemotaktické faktory

Po aktivaci uvolňují mediátory zánětu (leukotrieny)

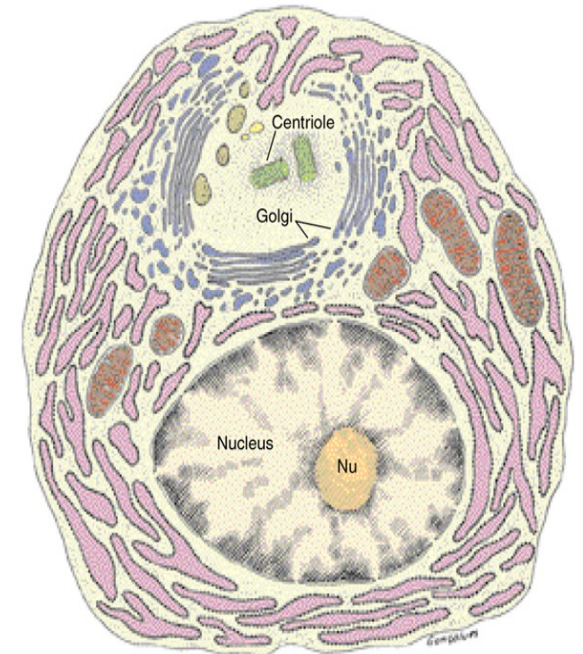
Hojně zastoupeny ve sliznicích

Podobné basofilům, dříve považovány za tzv. tkáňové basofily, nyní samostatná vývojová řada

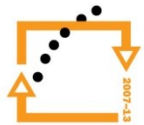
■ Plasmatické buňky

Stadium B lymfocytu, které **produkuje protilátky**

Hodně ER, Golgi komplex,
jádro loukoťovité,

EVROPSKÁ UNIE

Volné buňky pojivových tkání

Leukocyty

Vycestovávají do vaziva přes stěny kapiár –
diapedeze

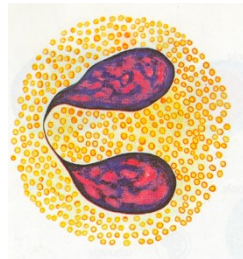
Hlavní součást trofických pojiv – krve

Granulocyty

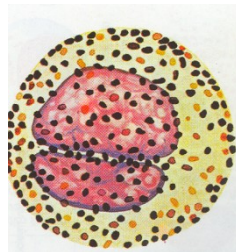
Neutrofilly

Eozinofily

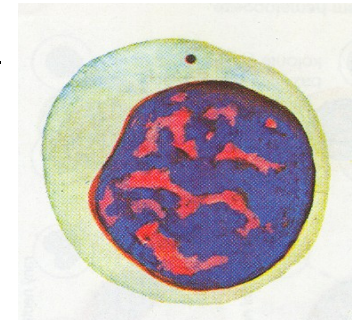

Bazofily

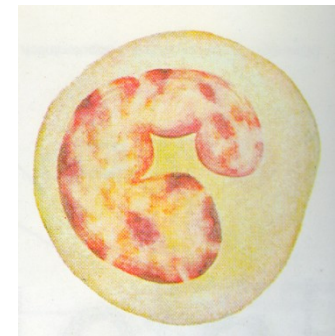

Agranulocyty

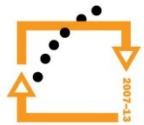
Lymfocyty

Monocyty

EVROPSKÁ UNIE

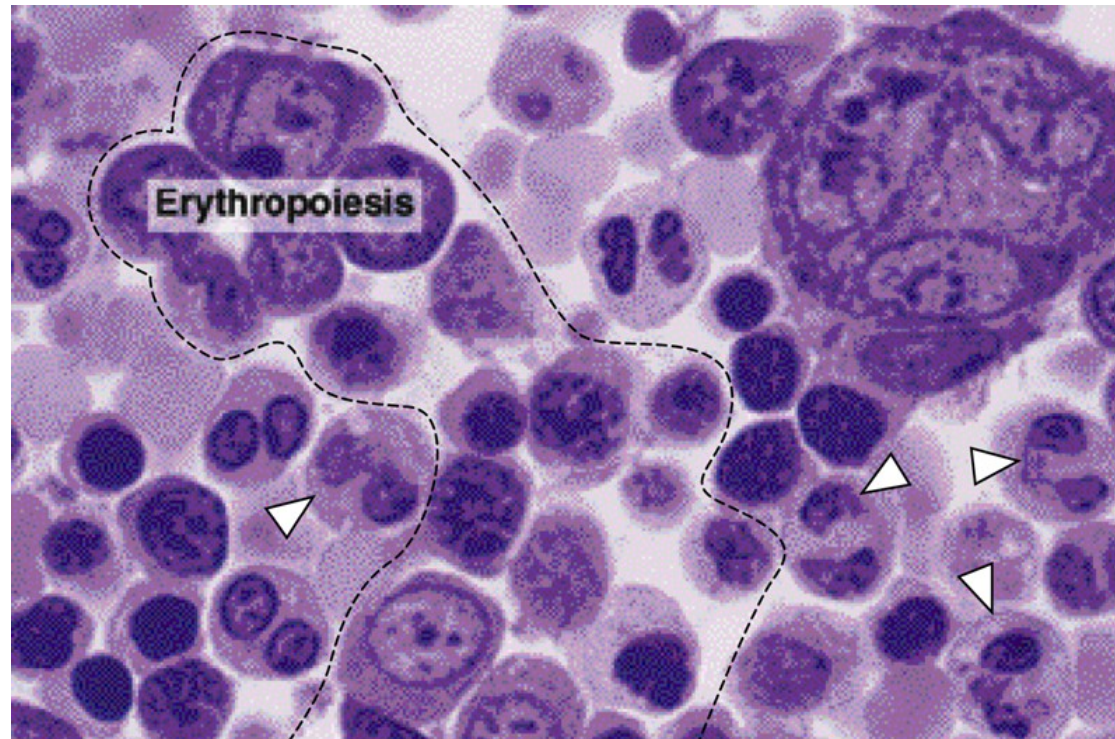

Kostní dřeň

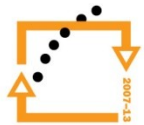
- Jeden z největších orgánů těla, dynamicky může měnit svou aktivitu
- Dřeňové dutiny dlouhých kostí a spongiózní kosti
- Červená – krvetvorná KD
- Žlutá KD – bohatá na tukové buňky

Stroma KD

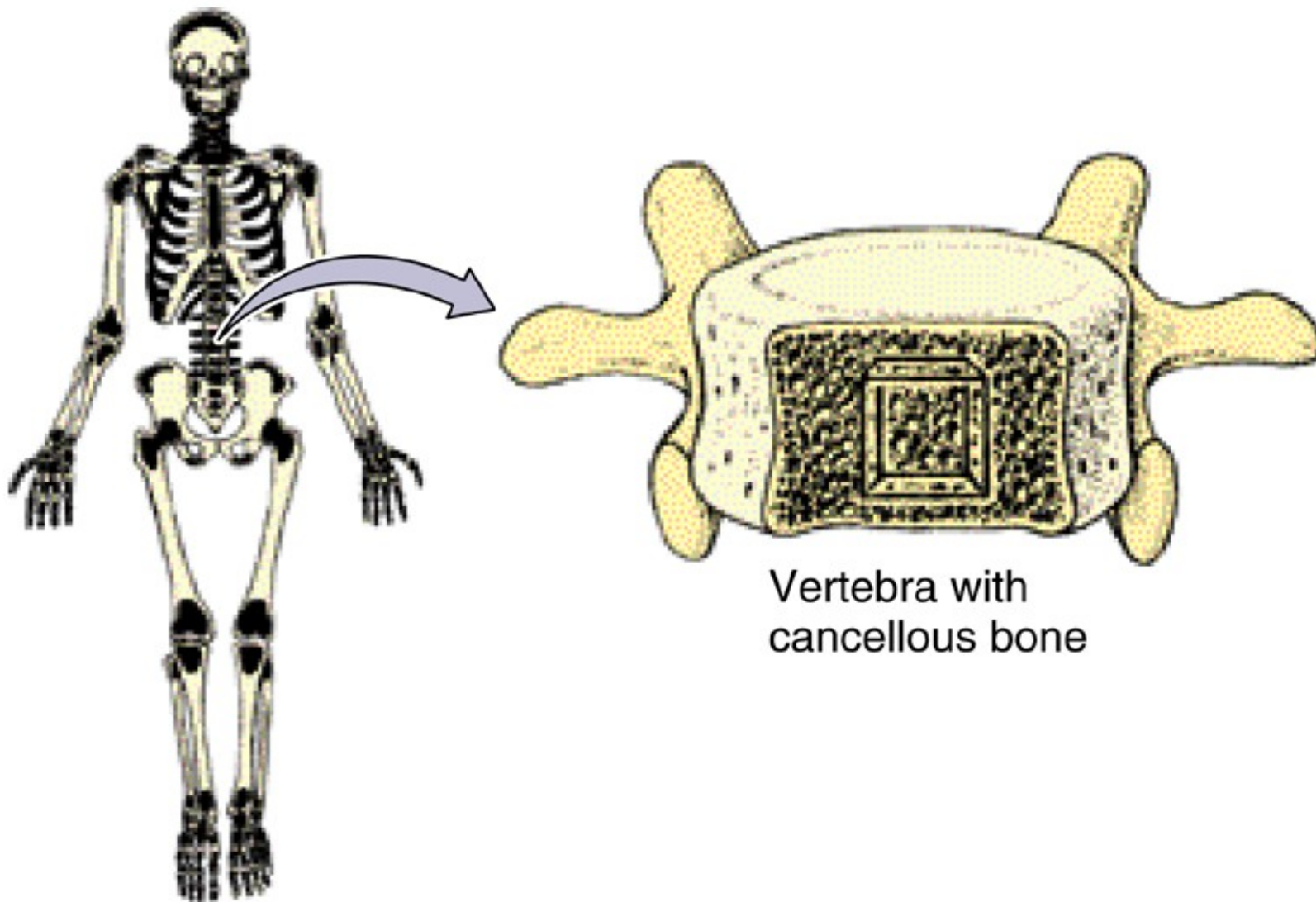
síť retikulárních buněk
retikulárních vláken
hematopoetických buněk
sinusoidních kapilár

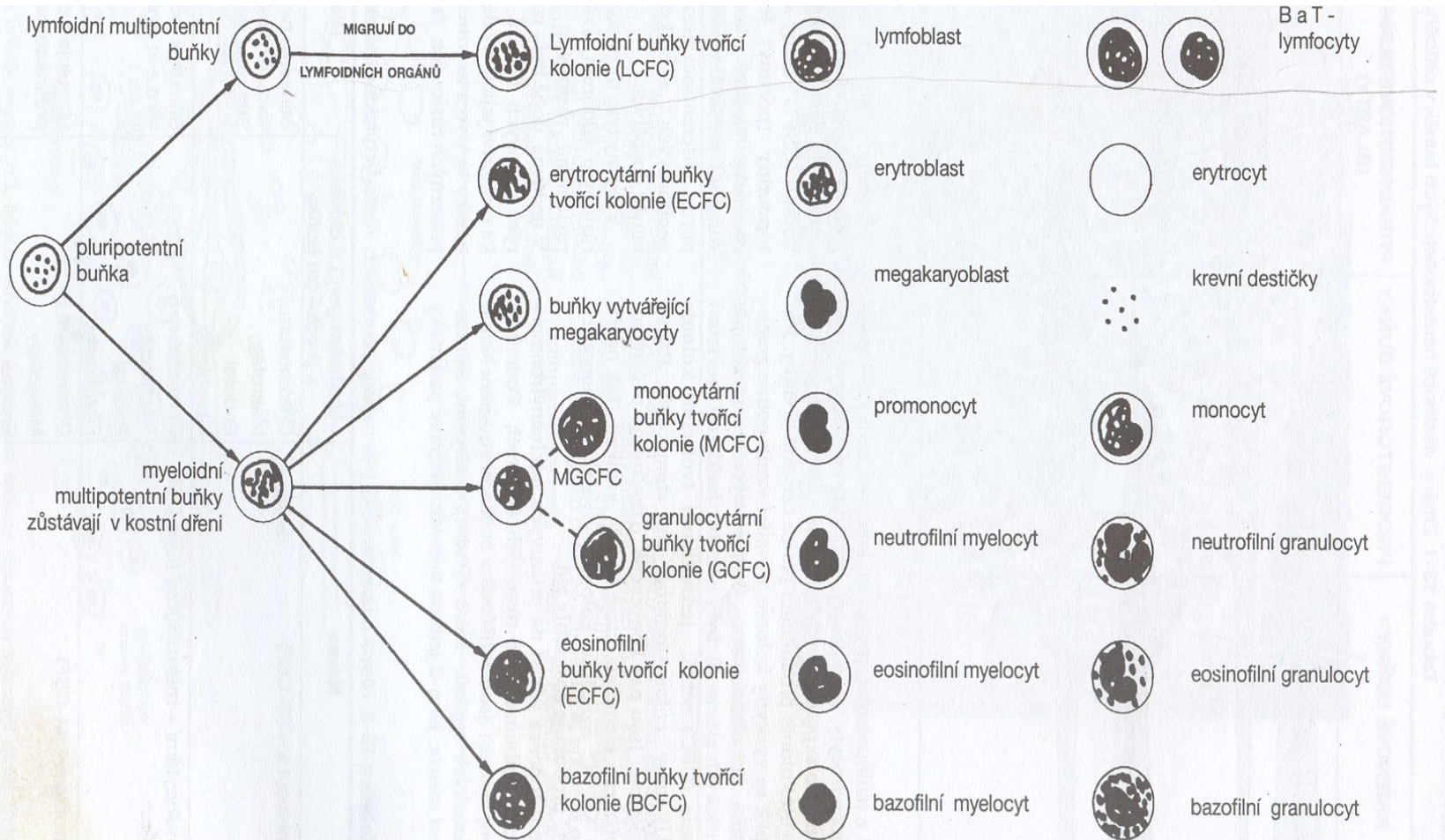
EVROPSKÁ UNIE

Lokalizace červené kostní dřeně

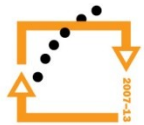
Hematopoeza v kostní dřeni

Obr. 13-1. Diferenciace pluripotentních a multipotentních buněk během hematopoeze.

EVROPSKÁ UNIE

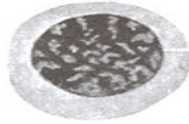
Zrání erytrocytů a granulocytů v kostní dřeni

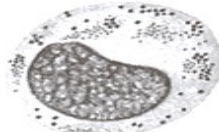
proerythroblast

Myeloblast

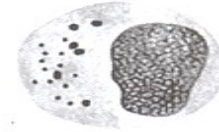
bazofilní erythroblast

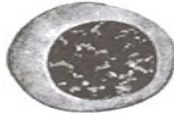
raný neutrofilní myelocyt

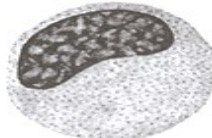
Promyelocyt

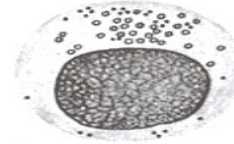
časný bazofilní myelocyt

polychromatofilní erythroblast

pozdní neutrofilní myelocyt

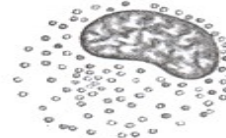
časný eosinofilní myelocyt

ortochromatofilní erythroblast

neutrofilní metamyelocyt

pozdní eosinofilní myelocyt

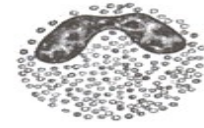
pozdní bazofilní myelocyt

retikulocyt

tyčka

eosinofilní metamyelocyt

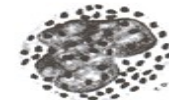
erythrocyt

zralý neutrofil (segment)

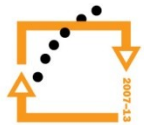
zralý eosinofil

zralý bazofil

EVROPSKÁ UNIE

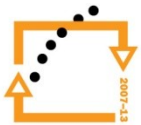
Proliferace - diferenciace

Tabulka 13-1. Změny vlastností hematopoetických buněk v průběhu diferenciace.

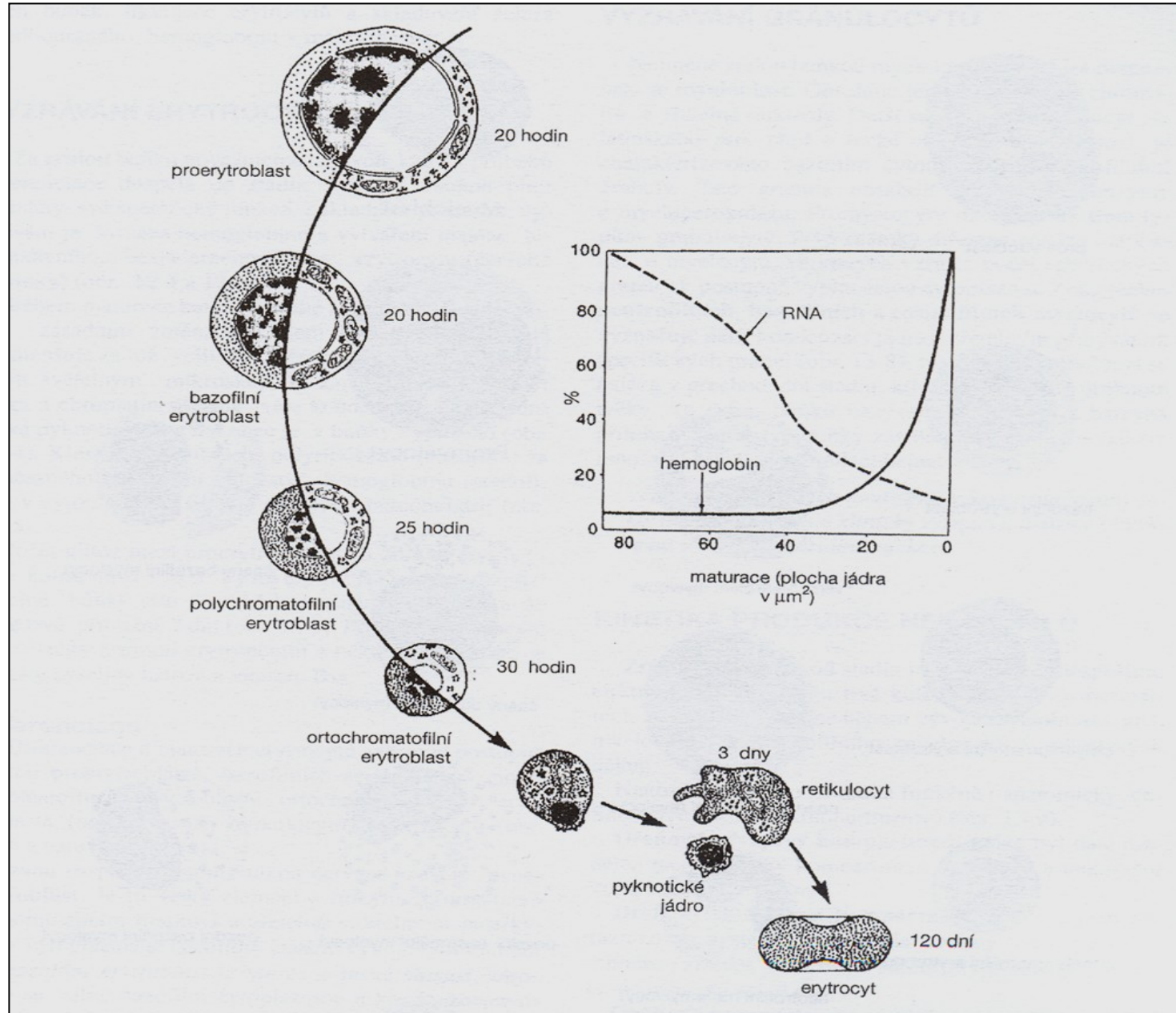
KMENOVÉ BUŇKY	PROGENITOROVÉ BUŇKY	PREKURZOROVÉ BUŇKY (BLASTY)	ZRALÉ BUŇKY
Vývojový potenciál			
		Mitotická aktivita	
Samoobnovovací schopnost		Typická morfologická charakteristika	
		Vliv růstových faktorů	
		Diferencovaná funkční aktivita	

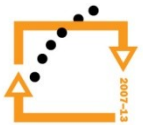
EVROPSKÁ UNIE

Zrání erytrocytů

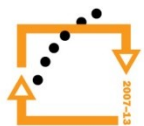

EVROPSKÁ UNIE

EVROPSKÁ UNIE

Použité zdroje

- Čihák R.: Anatomie 1. díl
- Junqueira L. C., Carneiro J.: Basic Histology. Text and Atlas
- Kerr J. B. Atlas of Functional Histology
- Wolf J.: Histologie
- <http://www.sci.muni.cz/ptacek/>
- Tichý a kol.: Histologie